

ONGEVRAAGD ADVIES JEUGDHULP

Inhoudsopgave

BELANGRIJKSTE AANBEVELINGEN IN HET KORT	2
WERKWIJZE EN UITGEBREID VERSLAG	5
I Inleiding en gevolgde werkwijze	5
II Het Jongerenwerk. Voorliggend veld en Preventie	5
A. In de wijk; jongeren met lichte problematiek	5
B. In de wijk; jongeren met zware problematiek	6
C. Ook in de wijk; ervaren tekorten door bezuinigingen	7
D. 300 onzichtbare jongeren	8
E. Voorveld voldoende ingericht? Vroegtijdige interventies	8
III. De sociale wijkteams/bjg's. Herindicaties PGB	9
A. Stand van zaken inrichting sociale wijkteams (inclusief de BJG's). Algemene beschouwing.....	9
B. Sociale wijkteams, onderdeel Jeugd. Onvoldoende specialistische kennis	9
C. Hebben we de zorg voor de jeugdigen met complexere problematiek goed ingericht?.....	10
IV. Scheiding 18- en 18+	12
V. Inkoop Jeugdhulp.....	13
GESPREKSPARTNERS VANUIT HET AMBTENARENAPPARAAT OP 2 MAART	15
GESPREKSPARTNERS VANUIT HET VELD.....	15

Belangrijkste aanbevelingen in het kort

Jongeren in de wijk

1. Ga door met de inrichting van een samenhangend jeugd en jongerenwerk.
  - a. Betrek Jong Actief, de Poort, Divers (jongerenwerk) actief in het inrichtingstraject. Zet het uiteindelijke doel en het te hanteren uitgangspunt: werken vanuit inhoud en bottum-up duidelijk neer. Vorm volgt inhoud.
  - b. Maak naast de drie jongerencentra: de Poort, Number One en 4 West een vierde jongerencentrum in 's-Hertogenbosch Bosch Zuid Oost. Gebruik daarbij de inhoud en financiële uitwerking uit het beleidsplan van De Poort. Neem de expertise van Divers mee. Zet door, maak af; zet in op doorbreking van oude kaders. Durf risico te nemen.
  - c. Ga verder met versteviging banden Sport en Jeugd en Jongerenwerk.
  - d. Versterk, i.v.m. signalering, de banden met het onderwijs.
  - e. Voer regie op inhoud en kwaliteit van het voorliggend veld.
2. Neem contact op met het TOM- project vanwege de instroom daar van jongeren met zware (psychische en psychiatrische)problematiek. Deze jongeren vangen bot bij de Weener XL, krijgen geen dagbesteding vanuit de Wmo. Ga na, zeker i.v.m. het sluiten van voorzieningen bij Reinier van Arkel of er voldoende opvang en trajectbegeleiding is voor deze jongeren. Ook bij de Poort wordt een instroom van deze jongeren gemeld.
3. Door de bezuinigingen bij Oosterpoort en Reinier van Arkel (afbouw bedden Herlaarhof) komen jongeren met zware problematiek thuis op de bank te zitten. Er is een tekort aan specifieke opvangvoorzieningen. Doel van de Inkoop van 2017 dient te zijn dat in deze tekorten wordt voorzien. Ambtelijk apparaat en instellingen dienen samen naar oplossingen te zoeken.
4. 300 jongeren in 's-Hertogenbosch zonder startkwalificaties. Opsporen, aanbellen en in een traject plaatsen.

Sociale wijkteams met daarin opgenomen de BJG's.

1. Sociale wijkteams zijn een goed vehikel om de zorg op wijkniveau gestalte te geven. Echter: er moet meer specialistische kennis inzake jeugdigen en hun problemen komen bij de BJG's in het sociale wijkteam: maak een sterk specialisme Jeugd (BJG's) binnen het sociale wijkteam.

Redenen:

  - a. Bij doorverwijzing vanuit Maatschappelijk Werk, MEE en Onderwijs en Jeugd en Jongerenwerk moet het BJG de goede en gerichte vragen kunnen stellen, opdat er juiste zorgtoewijzing plaats vindt.
  - b. De uitvoering van de herindicaties vraagt specialistische kennis.
  - c. Bij ontslag uit instellingen voor jeugdzorg en bij het bereiken van de leeftijd van 18 jaar (dan is de jeugdige in de zin van de wet volwassen en vervallen de maatregelen in het kader van de Jeugdwet) komt de jeugdige weer in de wijk

wonen. Vooruitlopend daarop dient met de instelling, met de jeugdige en zijn ouders, een plan opgesteld te worden waarin wonen, ondersteuning, zorg, kortom alle aspecten van het leven, geregeld zijn. Dit vraagt specialistische kennis vanuit het institutionele jeugdveld (achterliggend veld), dat in het BJJ aanwezig moet zijn.

2. Profileer de BJJ's. Huisartsen en jeugdartsen weten niet waar ze moeten zijn. Ze hebben behoefte aan overleg en samenwerking met het BJJ.
3. Maak één toegang tot de achterliggende voorzieningen. BJJ en huisartsen verlenen gezamenlijk de toegang.
4. Sociale wijkteams zitten (nog) niet in de haarvaten van de wijk. Dit betekent dat de onderkant van de samenleving niet in beeld is (TBS-ers op de wachtlijst, gezinnen waarin gedronken en geslagen wordt, gezinnen met jongeren met licht verstandelijke beperking $IQ < 80$).
5. Sociale wijkteams dienen regelvrijheid te hebben, opdat zij ruimte hebben om problemen op te lossen. Regels houden mensen gevangen in hun situaties.

Inkoop Jeugdhulp

Instellingen melden dat ze mee willen werken aan de transformatie: minder intramurale opvang, meer opvang in de 0^e en 1^e lijn. Instellingen, die meer dan gemiddeld, kinderen met complexe problematiek opvangen, melden dat ze in financiële problemen komen.

Ga vanuit gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de jeugdigen met deze instellingen om de tafel. Zet een gezamenlijke stip op de horizon. Geef ze de tijd om te transformeren. Zorg er voor dat:

Kinderen met complexe problematiek niet tussen wal en schip vallen, niet vermorzeld worden tussen wetten en regels. Zorg er voor dat voorliggende voorzieningen beschikbaar zijn, voordat de intramurale capaciteit is afgebouwd.

Het is van belang dat in de instellingen de kwaliteit van de zorg aanwezig blijft. Ga na of er getemporeerd kan worden in de bezuiniging.

Denktank

Ga nog eens met de gehele keten in overleg en ga na, wat de optimale inrichting zou moeten zijn van preventie tot en met institutionele jeugdzorg, daarbij uitgaande van de biologische ontwikkelingslijn van een kind, van zijn geboorte tot zijn 25^e levensjaar. Geef aan hoe de zorg voor de jeugd in 2020 ingericht zou moeten zijn.

Tot slot 1.

Er is genoeg beleid gemaakt. Het gaat nu om de kwaliteit van de uitvoering.

Maak binnen het Stadskantoor een soepele uitvoeringsorganisatie. Immers: de uitvoering van het PGB, uitvoering van de inhoud van de nota Beschermd Wonen, uitvoering van de Jeugdzorg en van de Wmo etc., etc. vragen om verbindingen. In de praktijk van alle dag zijn

de levensgebieden met elkaar verbonden. Om al het beleid mogelijk te maken zijn er voortdurend verbindingen, samenwerkingsverbanden, zowel binnen als buiten het ambtenarenapparaat, als tussen binnen en buiten nodig. Dit betekent: ruimte om te handelen, om te bewegen, vanuit de inhoud en vanuit de vraag van de burgers. Een soepele aansluiting van ambtenaren bij de vraag van burgers vraagt om doorbreking van grenzen, van het opheffen van regels. Kijk opnieuw of de aparte aansturing van de uitvoering van de Wmo, de aparte aansturing van de uitvoering van de Jeugdwet, de aparte aansturing van het voorliggend jeugdveld, de aparte aansturing van de sociale wijkteams intern anders geregeld moet worden, opdat de aansluiting bij de burgers maximaal wordt.

Tot slot 2.

Herhaal een dergelijk onderzoekstraject naar de stand van zaken aan het einde van 2016. Organiseer het dan zelf. Ga met burgers praten.

Doe dit ook op het gebied van de Wmo. Overweeg of de gehanteerde aanpak een goede aanpak is voor andere grote thema's zoals armoede en beschermd wonen.

Tot slot 3.

Maak een meerjaren agenda.

Werkwijze en uitgebreid verslag

I Inleiding en gevolgde werkwijze

Sinds 1 januari 2015 is de gemeente 's-Hertogenbosch verantwoordelijk voor de Jeugdhulp. Vooruitlopend op die verantwoordelijkheid is in 2013 en 2014 een ontwerp gemaakt van het te voeren jeugd- en jongerenbeleid: van preventie tot en met justitiële jeugdzorg met de daarbij behorende organisatievormen en werkprocessen. De Adviesraad Wmo en Jeugdhulp heeft daarover in de afgelopen jaren adviezen gegeven.

Nu, een dik jaar na de invoering, vraagt de Adviesraad zich af:

Hoe werkt de jeugdhulp in de praktijk?

Om antwoord te krijgen op die vraag zijn leden van de Adviesraad op onderzoek uitgegaan en hebben zij gepraat met burgers en functionarissen in het veld. De bevindingen zijn op 2 maart jl. besproken met diverse ambtenaren. Op grond van de eigen bevindingen en de gevoerde gesprekken met de ambtenaren is dit ongevraagde advies opgesteld en op 29 maart besproken met de verantwoordelijk wethouder in aanwezigheid van de ambtenaren, met wie gesproken is. Hierna is dit ongevraagde advies aangeboden aan het College. Daarna wordt dit ongevraagde advies besproken met de werkgroep Sociaal Domein uit de Commissie MO.

De bedoeling van het beleid was: meer investeren in de “voorkant”(het voorliggend veld), opdat opname in de dure instellingen wordt voorkomen, dit zowel op inhoudelijke als op financiële gronden. De terreinen die we bevraagd en bekeken hebben gaan dan ook van preventie en het voorliggend veld tot en met de justitiële jeugdzorg.

II Het Jongerenwerk. Voorliggend veld en Preventie

's-Hertogenbosch kent ongeveer 3800 risicjongeren.

's-Hertogenbosch kent ongeveer 300 jongeren zonder startkwalificaties.

A. In de wijk; jongeren met lichte problematiek

Naast het vrijwillige jeugd en jongerenwerk kent 's-Hertogenbosch het professionele jeugd- en jongerenwerk.

Het vrijwillige jeugd en jongerenwerk

De gemeente erkent dit als waardevol; ondersteunt het waar nodig. Bijvoorbeeld: wanneer bij sportclubs” moeilijke “ jongeren uit de groep gezet dreigen te worden, wordt geprobeerd met behulp van een sportjongerenwerker dit kind binnen de sportclub te houden.

Op wijkniveau wordt gezocht naar verbindingen tussen het vrijwillige en het professionele jongerenwerk.

Het professionele jeugd –en jongerenwerk

Buurtsportwerkers zoeken jongeren in de wijk op.

Er zijn plannen om per wijk een jeugdteam te maken bestaande uit sport- en jongerenwerkers.

Adviesraad: Goed dat is ingezet op –waar nodig- versterking van het vrijwillige jeugd -en jongerenwerk. Ook het actief opsporen door buurtsportwerkers juicht de Adviesraad toe. Daarnaast is het belangrijk om risico jongeren (uit risico gezinnen) zo vroeg mogelijk in de gaten te hebben, eerder dan de nu gehanteerde grens van 12 jaar. Dus: sport- en jeugdwerkers moeten de wijk kennen én de professionals, die zich in de wijk bezighouden met preventie én contacten leggen met wijkverpleegkundigen én met het onderwijs. Immers: ook het onderwijs heeft een signaleringsfunctie. Maak ook een verbinding met de jeugdartsen.

Jongerencentra

Naast de activiteiten van Hambaken Gym zijn er in 's-Hertogenbosch drie jongerencentra: Number One (Rosmalen), 4 West (West) en de Poort (Maaspoort). Daarnaast is er het jongerenwerk van Divers.

Jong Actief is een kleine jongerengemeenschap.

Het is de bedoeling dat er ook in 's-Bosch Zuidoost een jongerencentrum komt. Zowel de Poort als Divers zijn door de gemeente benaderd daar een ontwerp met begroting voor te maken.

Jong Actief heeft een kleine subsidie en werkt vooral op eigen kracht. Van ambtelijke zijde is kritiek op Jong Actief, waardoor deze groep al jaren bungelt. Avans heeft een positief rapport over Jong Actief gepubliceerd. Op dit moment krijgt Jong Actief ondersteuning van de Kamer van Doen.

Adviesraad: erken de community - waarde van Jong- Actief, wacht het resultaat van de ondersteuning door de Kamer van Doen af, schep duidelijkheid, geef richting aan.

Adviesraad

Maak een samenhangend plan waarin duidelijk wordt welke de visie is op en de waardering van de gemeente is voor Jong Actief, Hambaken Gym (dat wil uitbreiden) en de drie jongerencentra; geef daarin ook aan waar het bij die partijen nog aan ontbreekt en wat je van ze verwacht. (Doen ze nog de goede dingen, of moeten er bijv. meer out-reachende activiteiten gebeuren?)

Betrek Divers en de Poort bij het realiseren van het vierde jongerencentrum. Neem ze mee in het traject.

Gebruik daarbij de inhoud en financiële uitwerking uit het beleidsplan van De Poort. Neem de expertise van Divers mee. Zet het uiteindelijke doel en het te hanteren uitgangspunt: werken vanuit inhoud en bottom-up duidelijk neer. Vorm volgt inhoud. Durf daarbij gevestigde structuren en belangen te doorbreken.

Besteed daarnaast ook aandacht aan de jongeren in de dorpen Vinkel en Nuland.

B. In de wijk; jongeren met zware problematiek

Meer Jongeren met zware problematiek in de wijk.

Het TOM- project;

Het TOM- project is gestart vanuit de sector onderwijs; 8 jaar gelden begonnen als Traject Op Maat project voor jongeren tussen de 18 en 23 jaar en gericht op het helpen vinden van een opleiding en/ of werk. Vervolgens stroomden er ook andere jongeren in: kwetsbare jongeren tussen de 18 en 20 jaar, die naast het oorspronkelijke TOM programma ook zorg nodig hebben en sociale vaardigheden moeten leren.

Naast deze twee groepen binnen het TOM- project is er nu, sinds een jaar, een derde groep: jongeren met zware problematiek.

Kenmerken: het zijn de “zwaardere” straatjongeren, 16/ 17 jaar oud, in aanraking geweest met Jeugdzorg, soms een detentie achter de rug, jongeren met gedrags- en psychische problemen met vaak een IQ < 80 (deze jongeren zijn en worden steeds afgerekend op gedrag waar ze niets aan kunnen doen). Op deze jongeren zijn de leerplichtregelingen niet meer van toepassing.

Waarom worden sinds een jaar deze jongeren aangemeld bij het TOM- project?

Veel trajecten voor de Jeugd zijn wegbezuinigd, de Wajong is strenger, rugzakjes zijn er niet meer, de adolescenten hulpverlening en crisisopvang in Vught van Reinier van Arkel is opgeheven, kortom TOM functioneert als een laatste vangnet voor jongeren, die nergens onder vallen.

Deze groep vereist, volgens gesprekspartner, een andere en hardere aanpak dan de andere twee groepen binnen het TOM project. Daarnaast dienen er bureaucratische regels doorbroken te worden; overal zijn de regels strenger geworden: bij de Weener XL krijgen ze geen poot aan de grond, voor dagbesteding komen ze, volgens de regels niet in aanmerking, zorg ontvangen ze niet en hun financiële problemen worden niet opgelost, omdat er dan eerst iets anders geregeld moet zijn en aan dat andere kunnen ze niet voldoen.

Adviesraad: help deze jongeren; verantwoordelijkheden en de doorzettingsmacht om voor deze jongeren iets te regelen moeten op de werkvloer liggen. De ambtenaren moeten daadwerkelijk geïnteresseerd zijn om jongeren verder te helpen en daarbij ondersteunend zijn.

Vraag: er zijn meer van deze jongeren dan nu door het TOM project worden opgevangen. Is capaciteitsvergroting bij TOM een gewenste aanpak?

Of is dat wat we hebben in het voorliggend veld voldoende of moet het bestaande anders gaan werken of moet dat wat zijn waarde heeft bewezen voor de moeilijke groepen verder uitgebreid worden?

Ook de Poort geeft nu dagbesteding aan drie jongeren, daartoe verwezen via Reinier van Arkel

C. Ook in de wijk; ervaren tekorten door bezuinigingen

Door de bezuinigingen bij Reinier van Arkel vindt ook afbouw van bedden plaats bij Herlaarhof. Dat betekent een wachtlijst voor jeugdigen met complexe problematiek, afbouw van de dienstverlening. Jongeren met zware problematiek zitten thuis op de bank.

Adviesraad: er is een tekort aan

- *Respijtzorg (logeeropvang), een goede opvangplek waar kinderen naar toe kunnen voordat er crisis is.*
- *Verblijf voor jeugdigen met licht verstandelijke beperking in combinatie met gedragsproblematiek.*
- *Begeleid wonen voor jeugdigen met autisme/psychiatrische problematiek.*
- *Trainingshuizen.*
- *Zorg in de klas.*
- *Naschoolse opvang.*
- *Specialistische pleegzorg.*

Het niet aanwezig zijn van noodzakelijke opvang leidt tot overspannen ouders en thuiszitters (met een leerplichtonthefing).

Bij de Inkoop voor 2017 dienen de tekorten te worden opgelost. Afbouw van intramurale capaciteit dient hand in hand te gaan met de ontwikkeling van voorzieningen, waar ouders en jeugdigen om vragen.

D. 300 onzichtbare jongeren

300 jongeren zonder startkwalificatie, ze zijn onzichtbaar, ze werken niet, gaan niet naar school, hebben geen uitkering en leven soms op straat of gaan van het ene slaapadres naar het andere. Amsterdam spoort deze jongeren actief op en probeert ze in een traject te plaatsen en condities voor ze te regelen. Doe dit ook.

Afsluiting: De straat op, aanbellen, opzoeken. Actief er op af. Voorkom dat deze jongeren verder afglijden en in de institutionele jeugdzorg terecht komen.

E. Voorveld voldoende ingericht? Vroegtijdige interventies

De sociale wijkteams en BJJ's in 's-Hertogenbosch zijn er alleen voor mensen en jongeren en hun gezinnen met meervoudige complexe problematiek:

Vragen:

Is het voorliggend veld: het totaal van het vrijwillige en professionele jeugdwerk, alsmede MEE, Divers en Juvans voldoende georganiseerd om de preventie waar te maken, ook als het gaat om jongeren met zware problematiek (Zie TOM-project)?

Welke competenties moet het voorliggend veld hebben? Kwaliteit in het voorliggend veld en het aanwezig zijn van voldoende voorzieningen zijn voorwaarden om de institutionele jeugdhulp te kunnen afbouwen. Je zult eerst het voorliggend veld geoptimaliseerd moeten hebben, voordat je met afbouw van het institutionele kan beginnen. Op dit moment vindt al wel afbouw van het institutionele plaats en het leidt tot problemen en wachtlijsten; er is immers al een tekort aan specifieke voorzieningen geconstateerd.

Gelukkig horen we af en toe succesverhalen van jongeren, die in trajecten worden gezet en hun weg vinden in de samenleving.

Jeugdartsen

Daar waar Jeugdartsen melden dat de preventie en vroeghulp er bij inschiet en de aanpak van lichte problemen te laat komt, waar zou die Jeugdarts dan bij moeten aanhaken, als de wijkteams en BJJ's in 's-Hertogenbosch niet voor de lichtere problemen zijn?

III. De sociale wijkteams/bjg's. Herindicaties PGB

A. Stand van zaken inrichting sociale wijkteams (inclusief de BJG's). Algemene beschouwing

In 's-Hertogenbosch zijn de sociale wijkteams en de basisteams Jeugd en Gezin afzonderlijk gestart. Beide teams zijn op wijkniveau al in elkaar geschoven; dit is eerder dan gepland. Het instrument wijkteam kent meerdere hoofddoelen: naast het oplossen van problemen, het doorbreken van de bureaucratie en het ontwikkelen van de sociale veerkracht in de wijk. De sociale wijkteams in 's-Bosch zijn er alleen voor mensen/jeugdigen met meervoudige complexe problematiek. Dit betekent dat het sociale wijkteam individuele hulp verleent en dat de component "ontwikkeling sociale veerkracht van een wijk/buurt in 's-Hertogenbosch" niet door het sociale wijkteam wordt gedaan. Dat moet dus komen van het voorliggend veld. Weet het voorliggend veld in voldoende mate dat dit van hen wordt verwacht?

Uit de gesprekken is gebleken dat het proces van teamvorming, van het ontwikkelen van de werkwijze in het afgelopen jaar veel tijd en aandacht heeft gevraagd. De berichten zijn dat de teams nu als een goed team functioneren. Desgevraagd is medegedeeld dat de sociale wijkteams (nog) niet in de haarvaten van de wijk zitten. De bekendheid met de onderkant van de samenleving in de wijk is er (nog) niet. Zijn de wijkteams bekend met de TBS-ers die op de wachtlijst staan, en die thuis zitten, met de licht verstandelijk gehandicapten, met de gezinnen waarin kinderen gemept en geslagen worden?

Het is goed, dat de teams, na de keukentafelgesprekken, mandaat hebben om een voorziening toe te wijzen. Dat doorbreekt de bureaucratie.

Gesprekspartners melden dat er winst te behalen is door nauwere samenwerking met het voorliggend veld.

Advies: ga verder met die door- ontwikkeling en met de samenwerking met het voorliggend veld. opdat ook de sociale veerkracht in de wijk vergroot wordt. Houd rekening met het karakter van de wijk.

B. Sociale wijkteams, onderdeel Jeugd. Onvoldoende specialistische kennis

Sociale wijkteams/ BJG's behandelen dus alleen gezinnen/jeugdigen met meervoudige complexe problematiek. Dit op grond van een doorverwijzing vanuit het voorliggend veld. In moeilijke situaties kan een gedragswetenschapper worden ingeschakeld. Op grond van de gesprekken die de Adviesraad gevoerd heeft met ouders, blijkt dat er onvoldoende specialistische kennis aanwezig is in het sociale wijkteam/BJG en dat er onvoldoende zorgvuldig gehandeld wordt. Dit blijkt ook uit de gang van zaken bij de herindicaties PGB. Uit de verhalen brengen we enkele voorbeelden naar voren:

- a. Onvoldoende voorbereiding: Voorafgaand aan het huisbezoek was het dossier niet gelezen. Moeder moet opnieuw alles gaan vertellen
- b. Onvoldoende kennis en expertise:
  - Aan de keukentafel wordt aan de moeder met een kind met autisme, ADHD, en dyslexie gevraagd wanneer het autisme weer over gaat en of er een pil voor is.

- Met een jongen van 18 jaar met autisme wordt het gesprek alléén gevoerd, zonder een van de ouders: de jongen is immers 18 jaar en daarmee volwassen in de zin van de wet. (De jongen had een PGB voor 24-uurs zorg). Aan hem wordt gevraagd te vertellen welke hulp hij nodig heeft. Hij zegt dat hij geen hulp nodig heeft. PGB wordt niet meer verleend.
  - Een meisje had een PGB voorziening ambulante begeleiding. Zij woont bij een klooster. Het meisje heeft psychiatrische problematiek: zij verwondt zichzelf als ze stress heeft. Heeft begeleiding nodig. Conclusie keukentafelgesprek: zij krijgt de begeleiding niet, want ze woont niet in een beschermd wonen voorziening. Door inzet van derden is het PGB voor ambulante begeleiding uiteindelijk toch verleend.
- c. Onvoldoende tijd ingepland om de problematiek te verkennen.
  - d. Bejegening. Aan de moeder van een kind met autisme en complexe psychiatrische problematiek wordt gezegd dat het kind wel erg veel geld kost.
  - e. Een moeder: “de gang door de instituten is verschrikkelijk. Ik sta er alleen voor”.
  - f. Daarnaast wordt er gestuurd op geld en niet op de zorg die nodig is (voorbeelden bekend bij de Adviesraad). Zit hier een beleid achter?

Daarnaast: Als de problematiek erg complex is en er veel partijen bij betrokken zijn en een kind niet in een bestaand hokje past, ga dan eerst de zorg regelen en kijk wat als eerste moet worden gedaan. En niet: ouders/verzorgers maanden laten wachten, gesprekken, papieren, weer gesprekken, kastje naar de muur en ondertussen lopen de problemen op. Eerst zorg, dan organisatie. Dat is te realiseren als je Jeugdzorg instellingen gelden geeft om flexibel in te zetten.

Wat hebben we nog meer gehoord?

- a. Hele goéde verhalen over de begeleiding door MEE en géén goede verhalen.
Adviesraad: Welke eisen stelt de gemeente, wat de kwaliteit betreft, aan het voorliggend veld? Het voorliggend veld wordt betaald door de gemeente en is hoeksteen voor realisering van het ingezette beleid.
- b. Het kost ouders veel tijd om zorg/ondersteuning/hulp voor hun kinderen geregeld te krijgen. Een moeder heeft haar baan opgegeven om de zorg te kunnen regelen en te kunnen blijven uitvoeren.
- c. Op Herlaarhof zou niet bezuinigd moeten worden, omdat vanuit Herlaarhof zeer goede ondersteuning geboden wordt aan ouders met kinderen met complexe problematiek.
- d. Een positief verhaal over het Gemeentelijk Contact Centrum: is qua inhoud en bejegening en werkwijze het laatste half jaar zeer vooruit gegaan.
- e. Heb ook oog voor de draaglast en draagkracht van de eerst verantwoordelijken: de ouders.

C. Hebben we de zorg voor de jeugdigen met complexere problematiek goed ingericht?

De Adviesraad heeft geen zicht op de aard en omvang van de problemen met jeugdigen, die door het voorliggend veld worden opgelost. Maar als doorverwijzing naar het BJG/sociaal wijkteam noodzakelijk is, is er sprake van problematiek, die in het voorliggend veld niet/of onvoldoende kan worden opgelost.

Mede gebaseerd op de voorgaande verhalen brengt ons dit tot het volgende:

*Adviesraad: **zet meer specialistische kennis aan de voorkant!** Een GZ psycholoog of klinisch psycholoog/ psychiater voor de medicatie.*

De Jeugdwet heeft betrekking op kinderen tot 18 jaar. Vanaf 18 jaar zijn ze, volgens de wet volwassen. Wanneer ze in een instelling zijn opgenomen, komen ze terug in de wijk. Voor en met hen moet dan een plan worden opgesteld (samen met het BJG uit het sociaal wijkteam), dat betrekking heeft op alle levensgebieden (zie onder 18-, 18+). **Vanuit deze invalshoek is specialistische kennis ook noodzakelijk.**

Ook vanuit de Inkoop Jeugdzorg wordt gesuggereerd om andere mensen aan het BJG/Sociale wijkteam toe te voegen bijvoorbeeld uit de jeugdbescherming.

In de multi-problem huishoudens, waar gedronken en gemept wordt, schuld- en opvoedingsproblemen, laag geletterdheid zijn, dient een goede risico afweging te worden gemaakt, gelet op de veiligheid en de problematiek bij kinderen. Vaak is er meer aandacht voor de ouders dan voor de kinderen. Ook dit pleit voor voldoende specialistische kennis.

Denktank

Bovendien ontwikkelen psychische en psychiatrische problemen bij jeugdigen zich meestal in de puberteit, wat niet ophoudt bij de leeftijd van 18 jaar; gepleit wordt om een leeftijdsperiode van 12- 25 jaar aan te houden. De knip, gemaakt door de wetgeving, werkt voor deze kinderen met zich ontwikkelende psychiatrische problematiek, niet goed. Van de Jeugdwet gaat men dan naar de Wmo, WLZ of ZVW.

Adviesraad: Ga nog eens met de gehele keten in overleg en ga na, wat de optimale inrichting zou moeten zijn van preventie tot en met institutionele jeugdzorg, daarbij uitgaande van de biologische ontwikkelingslijn van een kind, van zijn geboorte tot zijn 25^e levensjaar. Geef aan hoe de zorg voor de jeugd in 2020 ingericht zou moeten zijn.

Denk daarbij aan de volgende signalen:

Preventie: Zorg Limburg checkt band ouder en kind.

Voor het eerst gaan consultatiebureaus in heel Limburg nu ook systematisch waken over de geestelijke gezondheid van de allerkleinsten. Jeugdartsen en –verpleegkundigen volgen een opleiding om vroegtijdig te signaleren of er iets schort aan de band tussen ouder en kind. Die hechting in de eerste levensjaren is volgens deskundigen essentieel voor de rest van het leven. Provincie en gemeenten financieren de nieuwe aanpak in de hoop problemen op latere leeftijd(en dus hoge zorgkosten) te voorkomen.

Virenze: instelling voor geestelijke gezondheidzorg voor kinderen, jeugdigen, volwassenen en ouderen, heeft een hoogleraar transitie kinder- en jeugdpsychiatrie aangesteld, die zich o.m. richt op de continuïteit van zorg. Geen grenzen tussen 18- en 18+.

Kijk naar de “International State of Art”. In Australië, Denemarken, en Ierland werken huisarts, voorliggend team en BJG samen vanuit één perspectief: vroeg-interventie centra, die alle problematiek aanpakken. In deze centra zit deskundigheid op alle problemen waar jongeren en pubers mee geconfronteerd worden. Dit voorkomt de helft van de doorverwijzingen.

IV. Scheiding 18- en 18+

Jeugdwet: met 18 jaar ben je volwassen en dan is er geen gedwongen hulpverlening meer. Heb je als 18 jarige wel zorg, verdere begeleiding nodig dan zijn er de volgende mogelijkheden:

- Verlengde jeugdhulp tot 23 jaar (onder voorwaarden): de jongere moet daar mee akkoord gaan
- Hulp vanuit de Wmo, (compenserende maatregelen, geen leeftijdsgrens)
- Zorg vanuit de Wet Langdurige Zorg
- Zorgverzekeringswet.

De Jeugdwet en de Wmo vallen onder de gemeentelijke regie en zeggenschap. Derhalve is vanuit één regie een overgang van de Jeugdwet naar de Wmo mogelijk.

Op dit moment wordt vanuit de gemeente ingezet om die overgang ook daadwerkelijk mogelijk te maken en op die manier te voorkomen, dat jongeren, eenmaal 18, uit beeld verdwijnen.

Dat betekent: ruim voor de leeftijd van 18 met de jongere en zijn ouders, met het BJG plannen maken; een plan waarin alle leefgebieden zijn opgenomen: waar te wonen, dagbesteding, aanvullende scholing, het hebben van een sociaal vangnet, het houden van begeleiding. Houdt bij de benadering van de 18 jarige rekening met het feit dat deze nog lang niet volwassen is op alle levensgebieden.

Adviesraad: goed dat dit in gang is gezet.

Aandachtspunten hierbij:

- *De BJG,s moeten voldoende ruimte hebben om passende arrangementen te maken en dienen niet gehinderd te worden door de verkokering en de regels die opgesteld zijn.*
- *Gemeente heeft slechts doorzettingsmacht op die terreinen, waarvoor ze verantwoordelijk is (voor het vinden van bijvoorbeeld een goede woonruimte is medewerking van de woningcorporaties nodig). Dit leidt er toe dat niet alle aspecten van een opgesteld plan zondermeer gerealiseerd worden.*
- *Bij de inkoop Wmo moeten voldoende gelden gereserveerd worden voor jongeren, die 18 worden en uitstromen uit de instellingen. Dat wat vanuit de Wmo wordt ingekocht moet aansluiten bij wat al loopt vanuit het regime Inkoop Jeugdwet.*

V. Inkoop Jeugdhulp

Gesprekspartners melden dat het tijd heeft gekost om de relaties met de instellingen van Jeugdzorg op te bouwen. Er was weerstand tegen het feit dat de gemeente de baas werd en dat de transformatie en de afbouw van plaatsen (bezuiniging) werden opgelegd. De gemeente heeft gekozen voor lump sum financiering, opdat de instellingen zelf, binnen het budget de transformatie vorm zouden kunnen geven.

Hoe gaat het nu?

Zowel Oosterpoort als Herlaarhof hebben vorig jaar deelgenomen aan de masterclass sessies, georganiseerd door de gemeente. In deze masterclasssessies werd gebruik gemaakt van de U-methode; in deze gesprekken maakten vertegenwoordigers van Herlaarhof en Oosterpoort kennis met andere zorg aanbieders en met mensen van de gemeente. Uit deze bijeenkomsten putten Herlaarhof en Oosterpoort de hoop, dat instellingen en gemeente samen zouden optrekken om de transformatie vorm te geven. Volgens gesprekspartners zijn deze gesprekken jammer genoeg niet meer herhaald; dit knelt des te meer omdat er grote zorgen zijn over het behoud van de opgebouwde kwaliteit binnen de instellingen.

Zowel Oosterpoort als Herlaarhof willen meewerken aan de afbouw van bedden en aan de vormgeving van zorg/ondersteuning in de 0^e en 1^e lijn. Herlaarhof is in beleid en werkwijze meer out-reachend gaan werken. Meer kinderen worden ambulantly geholpen. Ook Oosterpoort wil vanuit het opgebouwde specialisme, dat pleegzorg is, meebouwen aan een versterking van de 0^e en 1^e lijn.

Echter:

De instellingen vinden dat de gesprekken met de gemeente gevoerd worden uit m.n. de financiële insteek. Men mist een visie achter de maatregelen en mist een gevoel van gezamenlijk optrekken en gezamenlijke verantwoordelijkheid. Om binnen het lump sum budget te blijven, kunnen instellingen crisisaanvragen bijna niet meer honoreren. Oosterpoort en bureau 30 melden, dat er collega instellingen zijn die achter over leunen en alleen kinderen met lichte problematiek opnemen; zo blijven die collega instellingen binnen het door hen toegekende budget.

In de regio Noordoost Brabant worden de tarieven niet gedifferentieerd. Iedere instelling krijgt € 37.000,- per kind, onafhankelijk van de zorgzwaarte. Dat leidt er toe dat instellingen die voornamelijk kinderen met complexe problematiek opvangen (de lichtere problematiek moet idealiter immers worden opgevangen in de 0^e en 1^e lijn), financieel vastlopen. Oosterpoort denkt, bij ongewijzigd beleid, aan het einde van dit jaar in de financiële problemen te komen.

In de regio Noordoost Brabant wordt er meer bezuinigd dan in de regio's Tilburg en Breda.

Dit brengt ons tot het volgende:

- Bespreek met de instellingen een lange termijn visie vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Zet de stip op de horizon.

- Overweeg of er op de korte termijn minder ingrijpend bezuinigd kan worden, opdat de instellingen iets meer tijd hebben om zich in te richten, conform de eisen van de transformatie.
- Bespreek ook of en hoe instellingen maatwerk kunnen leveren en in welke mate zij flexibel met hun budget om kunnen gaan.
- Ga pas tot forse reductie van intramurale opvang (dus bezuiniging) over als je de voorzieningen in de 0e en 1e lijn op orde hebt.

Daarnaast: er zijn veel voorzieningen; zorg ervoor dat die op elkaar aansluiten, ook voor jongeren met complexe psychiatrische problematiek. Start daartoe een project, zet er een projectleider op.

Als laatste hoorden we nog deze suggesties:

Eén van de gespreksdeelnemers: als je minder jeugdigen in de instituten wilt, dan zul je de voorkant anders moeten organiseren.

Ideeën daarover:

- Voorheen had de thuiszorg gespecialiseerde gezinszorg. Dit is weg bezuinigd; deze thuiszorg bracht rust en regelmaat in het gezin, structuur. Dat is iets wat in veel probleemgezinnen ontbreekt en nodig is om de zaak op de rit te krijgen.
- Als in een gezin de moeder hulp nodig heeft vanuit de Wmo en het kind vanuit de Jeugdhulp, zet dan één hoofdaannemer in het gezin
- Geef het BJG(sociaal wijkteam) een budget, dat het zelf kan inzetten
- Laat het BJG ook aan preventie doen.
- Breng meer specialistische kennis aan binnen het BJG.

Alle ambtenaren danken wij voor de openhartige gesprekken en het in ons gestelde vertrouwen. Dit geldt ook voor diegenen, met wie wij in het veld gesproken hebben.

29 maart 2016

Namens de Adviesraad Wmo en Jeugdhulp

Gerda van der Lee- van Groeningen

Voorzitter

Gesprekspartners vanuit het ambtenarenapparaat op 2 maart

Ambtenaren met wie is gesproken

Ger Straten

Hugo ter Steege

Cees van Helvert

Nicole van den Heuvel

Frans van Mierlo

Yvonne Heeres

Romy van den Hoogen

Gérard van Agtmaal

Ingrid de Vries

José Rijnen

Gesprekspartners vanuit het veld

Ouders

Team van de Poort (waaronder jongerenwerkers van Divers)

Tom Project

Hambaken GYM

Bureau 30

Oosterpoort

Herlaarhof

Vorbereidende gesprekken met ambtenaren en met teamleiders Sociale Wijkteams/BJG's